

## PTO Cultuursensitieve Palliatieve Zorg

### HANDLEIDING

#### Vorbereiders

|                     |                                                 |
|---------------------|-------------------------------------------------|
| Frederieke de Bever | Huisarts en kaderarts palliatieve zorg          |
| Anke Pril           | Huisarts en kaderarts palliatieve zorg          |
| Greet de Boer       | Geestelijk verzorger, Centrum voor levensvragen |

Versie april 2026

## Inleiding

### Waarom een PTO over het onderwerp Cultuursensitieve Palliatieve Zorg?

Het aantal mensen met een migratieachtergrond dat zorg nodig heeft in de laatste levensfase groeit. Palliatieve zorg wordt daarom bij deze groep een steeds belangrijker thema. Voor hulpverleners kan het helpend zijn beter op de hoogte te zijn van cultuurverschillen en vaardigheden te ontwikkelen hier mee om te gaan tijdens de zorg voor de patiënt in de Palliatieve fase.

Wat is cultuursensitief werken?

- Cultuursensitief werken betekent dat je je als professional bewust bent van het feit dat jouw culturele normen niet voor iedereen gelden
- Het gaat om de kennis dat cultuur ertoe kán doen (en niet om kennis van verschillende culturen) en dat deze invloed wisselend kan zijn in verschillende situaties.
- Vraagt om een open en nieuwsgierige houding ten opzichte van je eigen culturele achtergrond en die van de patiënt. De vaardigheden om vanuit het besef van je eigen culturele normen op zoek te gaan naar de invloed van cultuur op je eigen leven en op dat van de ander, en hoe die meespeelt in de zorgsetting waarin je elkaar treft (cultural humility).

In dit PTO willen we de aandachtspunten bespreken die naar voren komen bij palliatieve zorg voor patiënten uit een andere cultuur. We willen de kennis vergroten over de aspecten die een rol spelen. Ook willen we bewustwording vergroten bij zorgverleners over hun eigen rol in deze vorm van palliatieve zorg.

Na de bijeenkomst:

- heb je een beeld van de aandachtspunten en uitdagingen die je kunt tegenkomen rond de palliatieve zorg voor mensen met een andere culturele achtergrond.
- ben je meer bewust van je eigen rol en ideeën en de invloed daarvan op je handelen.
- heb je handvatten om om te gaan met moeilijke situaties.

## Programma PTO

### Deel 1

We kijken naar het filmpje; 'hoe vertel ik het de familie Yilmaz'

Aan de hand hiervan voeren we een gesprek in kleine groepjes waarbij de volgende vragen aan de orde komen:

- Wat roept de film bij je op?
- Wat is je weerstand?
- Welke punten kom je tegen in de praktijk?
- Waar voel je je bij thuis?
- Wat zijn je ervaringen op dit gebied van interculturele palliatieve zorg? Voel je je voldoende toegerust in dit soort situaties? Welke vragen heb je?

En concreter proberen we de volgende vragen te beantwoorden:

1. Vind je dat een patiënt altijd moet weten wat zijn/haar diagnose en prognose is?
2. Tot wanneer wil je dat er bij jezelf wordt doorbehandeld als je een ernstige ziekte hebt?
3. Wat vind je ervan dat je bij het doodgaan klachten/lijdens kan ondervinden? Vind je dat dat altijd voorkomen moet worden?

Na de discussie in kleine groep delen we plenair kort de punten die naar voren kwamen indien daar behoefte aan is.

## Deel 2

We bespreken de theorie. Wat komt er naar voren uit interviews met patiënten met een andere culturele achtergrond en wat zeggen hulpverleners over hun ervaringen? Vervolgens behandelen we tips en tricks om je handvatten te geven bij deze zorg.

## Deel 3

Aan de hand van eigen casuïstiek delen we ervaringen en verdiepen we ons verder in het onderwerp.

Wijze van bespreken van een casus:

1. Inbrenger licht de casus kort toe. Wat ging er goed? Waar zaten de moeilijkheden?
2. Vragenronde deelnemers: verhelderen en aanscherpen situatie en vraag.
3. Reactieronde deelnemers: een eerste reactie, inschatten en wegen van de situatie.
4. Adviesronde deelnemers: welke interventies zijn nu zinvol?
5. Huisarts-voorzitter vat samen, inbrenger evalueert en formuleert het vervolg.

## Afsluiting

Leerpunten?

Wat ga je in de praktijk als eerste aanpakken?

Heb je hulp nodig vanuit de zorggroep?

## Organisatie

Voor een uitleg hoe een PTO te organiseren [klik hier](#).

## Deelnemers

Huisartsen, verpleegkundig specialisten en wijkverpleegkundigen. De bijeenkomst wordt begeleid door een consulent kaderarts palliatieve zorg en bij voorkeur een geestelijk verzorger.

De huisarts-voorbereider kan contact opnemen met het Centrum voor Levensvragen voor de aanwezigheid van een geestelijk verzorger bij het PTO.

## Vóór de bijeenkomst:

De huisarts-voorzitter neemt contact op met de consulent kaderarts palliatieve zorg om de voorbereidingen in gang te zetten. In dit contact worden de volgende punten afgestemd:

- De datum
- Afspreken wie de bijeenkomst voorbereidt met de consulent kaderarts palliatieve zorg (dit hoeft niet per se de huisarts-voorzitter te zijn, kan ook een huisarts uit de PTO groep zijn.)

De huisarts-voorbereider en de consulent kaderarts palliatieve zorg:

- Bereiden het onderwerp 'Cultuursensitieve palliatieve zorg' voor aan de hand van de handleiding en de bijgevoegde PowerPointpresentatie.
- Bespreken de werkwijze en maken een tijdpad.

De huisarts-voorzitter:

- Stuurt minimaal twee weken voor de bijeenkomst de uitnodiging\* naar de consulent kaderarts, Geestelijk Verzorger en de deelnemers (collega huisartsen, VS en wijkverpleegkundigen).
- Stuurt een week voorafgaande aan het PTO een reminder met de voorbereidingsopdracht.

\* In de uitnodiging verzoek aan de huisartsen:

Casusitiek te sturen naar de organiserende huisarts die deze deelt met consulent Palliatieve Zorg en Geestelijk Verzorger.

#### Vorbereidingsopdracht voor de deelnemers:

- Facultatief; bekijk de uitgebreide versie van de film 'Hoe vertel ik het de familie Yilmaz'
- Stuur een casus naar de organiserende huisarts. De organiserende huisarts deelt deze casus met de consulent palliatieve zorg en de geestelijk verzorger.

#### Bijlages:

- [PowerPoint Presentatie 'cultuursensitieve palliatieve zorg'](#)
- [Vorbereiden en inbrengen van een casus in het PTO](#)
- [Organisatie PTO en PTO FTO](#)

#### Gebruikte bronnen:

- 'Hoe vertel ik het de familie Yilmaz' film, Elizabeth twee steden ziekenhuis. Korte versie en uitgebreide versie
- Pharos: expertisecentrum gezondheidsverschillen  
-Lessen uit gesprekken over leven en dood (2017)  
-Cultuursensitief werken  
-Het culturele interview. Rob van Dijk, Huub Beijers, Simon Groen 2012
- NIVEL, IKNL en Pharos, 2011, *Handreiking Palliatieve zorg aan mensen met een niet-westerse achtergrond*. P. Mistiaen; A.L. Francke; F.M. de Graaff; M.E.T.C. van den Muijsenbergh
- 'Wilt u weten wat u heeft' Mustafa Bulut, 2024
- <https://www.huisarts-migrant.nl/>
- [Cultuursensitieve palliatieve zorg - Palliaweb](#)